

SKLOŇOVÁNÍ PODSTATNÝCH JMEN

MUŽSKÝ ROD

Skloňování podstatných jmen

MUŽSKÝ ROD

Tvrdé vzory: магазин, англичанин, котенок

Měkké vzory: портфель, случай, сценарий

TVRDÉ VZORY

Jednotné číslo

1.	магазин	англичанин	котенок
2.	магазина	англичанина	котенка
3.	магазину	англичанину	котенку
4.	магазин živ. студента	англичанина	котенка
6.	(о) магазине	(об) англичанине	(о) котенке
7.	магазином	англичанином	котенком

Množné číslo

1.	магазины	англичане	котята
2.	магазинов	англичан	котят
3.	магазинам	англичанам	котятам
4.	магазины živ. студентов	англичан	котят
6.	(о) магазинах	(об) англичанах	(о) котятах
7.	магазинами	англичанами	котятами

MEKKÉ VZORY

Jednotné číslo

1.	портфэль	слўчай	сценáрий
2.	портфэля	слўчая	сценáрия
3.	портфэлю	слўчаю	сценáрию
4.	портфэль živ. водітеля	слўчай	сценáрий
6.	(o) портфэле	(o) слўчае	(o) сценáрии
7.	портфэлем	слўчаем	сценáрием

Množné číslo

1.	портфэли	слўчаи	сценáрии
2.	портфэлей	слўчаев	сценáриев
3.	портфэлям	слўчаям	сценáриям
4.	портфэли živ. водітелей	слўчаи	сценáрии
6.	(o) портфэлях	(o) слўчаях	(o) сценáриях
7.	портфэлями	слўчаями	сценáриями

POZNÁMKY:

1. **Podstatná jména životná** mají v jednotném i množném čísle ve 2. a 4. pádě shodný tvar. Я встретил студента. Я встретил студентов.
2. Podstatná jména na **-ж, -ш, -ч, -щ** mají v **7. pádě jedn. čísla** koncovku **-óm** (je-li pod přízvukem): ножóm, карандашóm, врачóm, плащóm, nebo **-ем** (je-li přízvuk na kmeni): мýжем, плáчем, товарищем; v **2. pádě mn. čísla** mají koncovku **-ей** nezávisle na přízvuku: ножéЙ, врачéЙ, товарищéЙ.

3. Podstatná jména na **-ц** mají rovněž v **7. pádě jedn. čísla** koncovku **-óm** (pod přízvukem): отцóm, купцóm, nebo **-ем** (je-li přízvuk na kmeni): нémцем, пáльцем; v **2. pádě mn. čísla** se koncovky liší – pod přízvukem je **-óв** (отцóв, купцóв), nepřízvučná koncovka je **-ев** (нémцев, пáльцев). Po **ц** se v koncovkách píše **ы**: нémцы, купцы́, пáльцы.
4. Ve **2. pádě jedn. čísla** může být u některých slov pro určení části z celku vedle koncovky **-а, -я** též **-у, -ю**: килó сáхару, чáшка чáю, лóжка мёду, пáчка табакý.
5. V **6. pádě jedn. čísla** některých podstatných jmen je přízvučná koncovka **-ý, -ю** po předložkách **в, на** při označení místa nebo času: в (прóшлом) годý, в лесý, в углý, в бою́, в Крымý, на берегý, на полý, на бортý, на краю́, на Донý.
6. V **1. pádě mn. čísla** mají mnohá podstatná jména přízvučnou koncovku **-á, -я́**, např.: бок – бокá, бéрег – берегá, дом – домá, край – крайá, лес – лесá, гóрод – городá, пóезд – поездá, áдрес – адресá, дóктор – докторá, мáстер – мастерá, нóмер – номерá, дирéктор – директорá, профéссор – профессорá.
7. U některých podstatných jmen máme v 1. pádě mn. čísla koncovku **-ья**. Je-li přízvuk na kmeni, 2. pád mn. čísla má koncovku **-ьев**: брáтья – брáтьев, лй́стья – лй́сьев, стýлья – стýльев; je-li přízvuk na konci, 2. pád zní **-ей**: друзья́ – друзей́, мужья́ – мужей́, сыновья́ – сыновей́.
8. Podstatné jméno **сосéд** má v mn. čísle měkké zakončení: сосéди, сосéдей, сосéдям, (о) сосéдях, сосéдьми; **хозя́ин** má množné číslo хозя́ева, хозя́ев, хозя́евам, (о) хозя́евах, хозя́евами; **господи́н** (ра́н, рап) má množné číslo господá, госпóд, господáм, (о) господáх, господáми.
9. Podstatné jméno **человéк** má množné číslo **люди́, -ей, лю́дям, лю́дей, (о) лю́дях, лю́дьми́**. Po číslovkách a po zájmenech скóлько, нéсколько se užívá tvaru человек (пять человек, нéсколько человек). U podstatného jména **год** se v uvedených spojeních klade tvar **лет** (пять лет, нéсколько лет).

STŘEDNÍ ROD

STŘEDNÍ ROD

Tvrký vzor: правило

Měkké vzory: učíлице, здáние, воскресэнье

Jednotné číslo

	Tvrký typ	Měkké typy		
1.	пáвило	учíлице	здáние	воскресэнье
2.	пáвила	учíлица	здáния	воскресэнья
3.	пáвилу	учíлицу	здáнию	воскресэнью
4.	пáвѣло	учíлице	здáние	воскресэнье
6.	(о) пáвиле	(об) учíлице	(о) здáнии	(о) воскресэнье
7.	пáвилом	учíлицем	здáнием	воскресэньем

22

Množné číslo

	Tvrký typ	Měkké typy		
1.	пáвила	учíлица	здáния	воскресэнья
2.	пáвил	учíлиц	зданий	воскресэний
3.	пáвилам	учíлицам	здáниям	воскресэньям
4.	пáвѣла	учíлица	здáния	воскресэнья
6.	(о) пáвилах	(об) учíлицах	(о) здáниях	(о) воскресэньях
7.	пáвилами	учíлицами	здáниями	воскресэньями

POZNÁMKY:

1. **Podstatná jména životná**, kterých je však u středního rodu velmi málo, mají v množném čísle ve 2. a 4. pádě shodný tvar, stejně jako je tomu u podstatných jmen ženského rodu. Např. Я знаю этих лиц.
2. Podstatná jména na **-ко** mají v 1. pádě mn. čísla koncovku **-и** (яблоко – яблоки, колёчко – колёчки). Slova **во́йско** a **о́блако** však mají v **1. pádě mn. čísla** přízvuknou koncovku **-á** (войска́, облака́). Koncovku **-и** v **1. pádě mn. čísla** mají také podstatná jména колéно, плечо́, у́хо a zastaralé о́ко (колéни, плéчи, у́ши, о́чи).
3. Několik podstatných jmen má **množ. číslo** na **-ья**: звено́, крыло́, дере́во, перо́, např.: 1. звéнья, 2. звéньев, 3. звéньям, 4. звéнья, 6. (о) звéньях, 7. звéньями.
4. Ve **2. pádě mn. čísla**, který zpravidla nemá koncovku, se setkáváme s vkladnými **-о-** (о́кна – о́кон, стёкла – стёкол) nebo **-е-** (око́шки – око́шек, крэ́сла – крэ́сел). Vkladné **-и** mají slova na **-ье** (воскресéний, варéний, ку́шаний). Zakončení **-ьев** mají podstatná jména typu **звено́** (viz předcházející bod) a dále podstatná jména пла́тье (пла́тьев), верхóвье (верхóвьев), низóвье (низóвьев), у́стье (у́стьев). Koncovku **-ов** mají slova na **-ико** (колёсиков) a některá jiná: облако́в, озерко́в, судо́в (jedn. číslo судно).
5. Podstatná jména **по́ле, мо́ре, го́ре** se skloňují obdobně jako зда́ние, v **6. pádě jedn. čísla** však mají koncovku **-е**. Ve **2. pádě mn. čísla** u slov по́ле, мо́ре je koncovka **-ей** (полéй, морéй). Slovo го́ре množné číslo netvoří.

6. Několik podstatných jmen na **-мя** (время, знамя, имя, пламя, племя, сѣмя, тѣмя, бремя, вѣмя, стрѣмя) má zvláštní skloňování: 1. время, 2. времени, 3. времени, 4. время, 6. (о) времени, 7. временем; мн. číslo: 1. временá, 2. времѣн, 3. временáм, 4. временá, 6. (о) временáх, 7. временáми, slova пламя, вѣмя (vemeno), тѣмя (temeno) se v množném čísle neužívají. Slovo сѣмя (semeno) má ve 2. pádě мн. čísla tvar семян.

7. Podstatná jména **небо** a **чудо** mají v množném čísle tvary 1. небесá, чудесá, 2. небѣс, чудѣс, 3. небесáм, чудесáм, 4. небесá, чудесá, 6. (о) небесáх, чудесáх, 7. небесáми, чудесáми.

8. Podstatné jméno **судно** má мн. číslo bez **-н** 1. судá, 2. судóв, 3. судáм, 4. судá, 6. (о) судáх, 7. судáми.

Пřízvuk je u velkého množství podstatných jmen všech tří rodů při skloňování pohyblivý a vzniká tak celá řada přízvukových typů. Správný přízvuk si ověřte podle slovníku *Орфоэпический словарь русского языка. Москва, Русский язык 1989*.

Při nejistotě si zkontrolujte tvoření tvarů podle *Rusko-českého a česko-ruského slovníku*, vydaného nakladatelstvím Leda v r. 1998.

Zdroj:

BALCAR, Milan. *Ruská gramatika v kostce*. Vyd. 1. Praha: Leda, 1999. 125 s. ISBN 80-85927-56-X